

Arhitectura reflectă societatea și economia, statul și mediul privat, deopotrivă

(Interviu cu Șerban Țigănaș, președintele Ordinului Arhitecților din România)

Reporter: Cum a evoluat piața arhitecților în ultimul an și ce perspective are aceasta?

Șerban Țigănaș: Trebuie să încep prin a spune că răspunsurile mele se bazează pe evoluția firmei în care lucrez, Dico și Țigănaș, și pe

cunoștințele pe care le am din cercul de colaboratori. Este foarte posibil ca alte birouri să perceapă diferit starea pieței. Nu deținem informații statistice despre manifestarea profesiei de arhitect în piață, în anul 2019. Consider că anul tre-

cut a fost unul bun în domeniul proiectării, a fost bine pentru arhitecți, ingineri de construcții civile, de instalații și consultanți de diferite specialități. Biroul nostru, dar și colaboratorii cu care am lucrat, am avut o creștere a cifrei de afaceri care a făcut ca 2019 să fie cel mai bun an din ultima perioadă.

Reporter: Ce probleme întâmpină arhitecții și cum ar putea să fie soluționate acestea?

Șerban Țigănaș: Nu toți arhitecții întâmpină aceleași probleme. Acestea depind de modul în care sunt organizați, de piața pe care o ținesc și de alți factori, pentru că piața nu este omogenă și nici uniform repartizată în țară. Aș clasifica problemele arhitecților în trei grupe: cele pe care și le crează ei înșiși, cele pe care le crează clienții lor și cele create de administrație și instituții, deopotrivă centrale și locale. Fără a acoperi și detalia aceste categorii, amintesc problemele care sunt pentru mine cele mai importante. Arhitecții continuă să lucreze, mai ales la începutul carierei și, din păcate, și în apropierea sfârșitului acesteia, în multe cazuri la pre-

"Cea mai dificilă situație este cea generată de criza de competențe. Cred că o soluție care ar trebui luată în considerare este transformarea educației universitare de arhitectură din formula actuală de studii de șase ani la nivel de licență și master integrate, în studii distincte, de licență și de master, cu obținerea titlului profesional de arhitect doar la nivelul de master".

(continuare în pagina 6)

urmare din pagina 4

țuri foarte mici, care nu acoperă eforturile necesare realizării unor proiecte de calitate. Aceasta face ca o mare parte dintre clienții arhitecților să își selecteze arhitecții cu care vor lucra pe baza onorariilor solicitate de aceștia, sau a ceea ce cred ei că este "nivelul pieței". Consecințele unei astfel de gândiri perpetuate sunt extrem de nefaste pentru ceea ce se construiește, situație specifică nouă, de care se pare că nu reușim să scăpăm prea ușor. Administrațiile au ajuns să dezvolte procedurile de aprobare, avizare și autorizare care au devenit din ce în ce mai complicate și de durată, chiar dacă legislația nu s-a schimbat substanțial. Dacă autorizarea este în anumite cazuri o misiune foarte dificilă, la transpunerea pe șantier a ceea ce s-a autorizat arhitecții sunt evitați de constructori și clienți, iar rezultatul se îndepăr-

tează mult de proiect. Vorbesc, bineînțeles, de practici curente care nu reprezintă totalitatea cazurilor. Care sunt soluțiile? E timpul ca în România să facem o schimbare conceptuală majoră în domeniul proceselor de proiectare, autorizare și construire, echilibrând partea de concepție, avizare, autorizare, construire, recepție și utilizare, atât ca legislație, cât mai ales ca aplicare a acesteia. Se știe, o legislație foarte bună, adecvată, e dificil de creat și promovat, dar aplicarea ei devine o problemă politică. Toleranța la încălcările legilor în construcții, precum și aplicarea diferită a acestora, în funcție de caz, sunt notorii în România și extrem de problematice. Strămutarea problemelor din construcții în judecătoria și tribunale nu pare să fi rezolvat deloc nici numărul și nici gravitatea problemelor din acest sector.

Reporter: Care sunt lipsurile legislative ale sectorului?

Șerban Țigănaș: Nu consider că problemele cadrului legislativ sunt enunțate prin "lipsuri". Avem nevoie, cum spuneam, de coerență a acestui sistem, situație pe care avem șanse să o atingem cu o schimbare substanțială și curajoasă de paradigmă. Totuși, în opinia mea, cele mai mari probleme au fost create nu din cauza lipsurilor legislative. Aplicarea și implementarea sunt în mare suferință. E foarte posibil ca sectorul construcțiilor să fie campion național la încălcarea legislației complexe și vaste, lucru care nu pare să supere prea tare nici populația care este afectată direct și pe termen lung și nici administrațiile implicate.

Reporter: Ce efecte a avut aplicarea OUG 114 pe piața arhitecturii?

Șerban Țigănaș: Nu am resimțit efectele ordonanței într-un mod concret. Poate că a existat o oarecare motivare suplimentară rezultată din creșterile salariale, greu de măsurat.

Reporter: Având în vedere lipsa forței de muncă din toate domeniile, cum se prezintă situația în arhitectură?

Șerban Țigănaș: În arhitectura

din România, criza forței de muncă a fost continuă. Nu cred că acum este o situație foarte diferită. Cea mai mare problemă nu este în opinia mea criza cantitativă, de persoane. Cea mai dificilă situație este cea generată de criza de competențe. Cred că o soluție care ar trebui luată în considerare este transformarea educației universitare de arhitectură din formula actuală de studii de șase ani la nivel de licență și master integrate, în studii distincte, de licență și de master, cu obținerea titlului profesional de arhitect doar la nivelul de master. Din păcate, furnizorii de educație în arhitectură din România evită, în mare parte, abordarea subiectului, care necesită studii, simulări și mai ales eforturi concentrate. Ar apărea în piață un număr mare de licențiați în arhitectura care ar avea interesul să lucreze ca angajați ai birourilor, echilibrând nevoile de forță de muncă de un anumit tip.

Reporter: Care sunt tendințele în domeniul arhitecturii?

Șerban Țigănaș: Arhitectura este dificil de judecat din perspectiva "tendențelor". Mă provocăți la o di-

"Arhitectura începe să accepte obiectivele dezvoltării sustenabile ca fiind obligatorii și inevitabile. Orientarea arhitecturii către sustenabilitate este cea mai importantă provocare, acum".

scuție care ține de teoria arhitecturii, pentru care aş avea nevoie de mult mai mult spațiu... totuși încerc să sintetizez atrăgând atenția asupra a două direcții care se suprapun, fiind și divergente într-un anumit sens. Pe de o parte, putem vedea că arhitectura este în masă, excluzând puținele excepții, prizonieră paradigmei modernismului, pe care nu reușește să îl depășească. Înțeleg prin aceasta că se construiește foarte mult pe bazele puse în secolul al douăzecilea, chiar dacă am pășit într-o epocă a informației și computerelor care se manifestă mult mai pregnant în alte sectoare. Pe de altă parte, arhitectura începe să accepte obiectivele dezvoltării sustenabile ca fiind obligatorii și inevitabile. Orientarea arhitecturii către sustenabilitate este cea mai importantă provocare, acum.

Reporter: Ce proiecte semnificative au fost demarate în acest an și ce proiecte sunt anunțate în piață?

Șerban Țigănaș: Eu nu țin astfel de evidențe. Ar trebui întrebat instituții centrale, ministerul care se ocupă de dezvoltare și lucrări publice, CNI (Compania Națională de Investiții). Acestea dețin informațiile despre proiectele publice. Cele private își fac singure publicitate. Așteptăm o serie consistentă de proiecte în domeniul sănătății, spi-

talele regionale, mai ales. La București, Iași, Timișoara și Cluj se promovează proiecte comerciale vizibile, cu mai multe clădiri înalte. Sunt foarte cunoscute, nu are rost să le înșir eu aici. În domeniul infrastructurii se vorbește mult de centuri ocolitoare, de metrouri, de aeroprocuri (Brașov). Se așteaptă cu interes noua perioadă de finanțare cu fonduri europene pentru care diferitele administrații au, mai mult sau mai puțin, proiecte în pregătire sau chiar mature.

Reporter: Cum apreciați modul în care se construiește în Capitală?

Șerban Țigănaș: Nu trăiesc în București. Sunt clujean. Observațiile mele despre Capitală pot fi incomplete, pentru că nu parcurg frecvent toate zonele acesteia, desi am și în acest moment un șantier important acolo. Din observațiile mele, în București se construiește în toate felurile. Există fără îndoială în București o zonă a sectorului construcțiilor care reprezintă cea mai avansată formulă din România. În același timp, Bucureștiul nu pare a fi un exemplu generalizabil pentru concepția construcțiilor și realizarea lor. Sunt foarte multe șantiere care se derulează la limita improvizărilor. Activitățile de construire sunt parte din stresul zilnic, Bucureștiul fiind foarte generos cu locui-

torii săi în acest sens. Cele mai deranjante sunt, din punctul meu de vedere, lucrările din spațiul public, care nu se desfășoară luând măsurile necesare pentru confortul și siguranța pietonilor, mai ales. Trebuie să menționăm aici și vecinul cu bormașina... un fenomen cunoscut de mai toți cei care trăiesc în locuințele colective.

Reporter: Cum caracterizați evoluția sectorului de construcții de la noi?

Șerban Țigănaș: Sectorul construcțiilor este unul care reacționează extrem de mult la starea economiei și a societății, în general. Aș putea spune că este o adevărată oglindă a societății. Construcțiile evaluează așa cum evoluează societatea și mediul economic. Ceea ce apare ca negativ consacrat în România în legătură cu construcțiile ar putea fi sintetizat în câteva cuvinte cheie: speculativul, improvizăția, prevalența interesului privat asupra celui public și absența sincronizării componentelor private și a celor publice din construire.

Reporter: Cât de pregătiți sunt arhitecții români comparativ cu cei din afară?

Șerban Țigănaș: Nu aş spune că arhitecții de la noi sunt la fel de pregătiți, mai puțin sau mai bine pre-

gătiți decât cei de altundeva. Toți arhitecții sunt supuși adaptării la piața pentru care lucrează. Există mulți arhitecți din România care lucrează de aici sau sunt plecați în alte părți ale lumii, lucrând foarte bine acolo. Cred că tocmai adaptarea la piața internă este problema noastră. Sunt mulți arhitecți tineri care acceptă situația de la noi adaptându-se, dar nu în sensul bun. Ei învață repede "cum se face" și cedează presiunii pieței care se opune progresului calitativ al arhitecturii, pentru a supraviețui. Există, în mai multe locuri din țară, dar mai ales în orașele mari, în centrele universitare, arhitecți remarcabili, care lucrează foarte bine, la fel de bine sau chiar mai bine decât arhitecții de oriunde altundeva, dar numărul lor este mic. Ei sunt, în general, cunoscuți, premiați, publicați de revistele bune, însă acestea sunt insuficiente pentru a-i face să fie căutați de clienți. Cum spuneam, mulți dintre aceștia evită valoarea arhitecților din principiu, considerând că fac o economie (la ce?) și că pot domina și conduce mai ușor spre interesele lor pe cineva "low profile".

Reporter: Cum arată țara noastră, comparativ cu statele europene, în ceea ce privește sectorul arhitectu-

(continuare în pagina 8)

urmare din pagina 7

rii, în particular, dar și cel al construcțiilor, în general?

Șerban Țigănaș: Statele europene sunt multe și diferite. Cele dezvoltate au o cultură arhitecturală mai avansată, atât populația, cât și administrațiile înțelegând și promovând calitatea arhitecturii cu alte exigențe decât la noi. Statele din Europa Centrală și de Est se aseamănă cu noi, dar se și diferențiază. Dacă intrăm în analize mai detaliate, atunci putem observa evoluții chiar spectaculoase în Țările Baltice, în Polonia, Slovenia sau Cehia. România are, ca de obicei, mai mul-

te viteze. Există vârfuri remarcabile în arhitectura din România, dar nivelul general este, probabil, sub ceea ce ar putea fi numit media europeană. E firesc, dacă acceptăm ceea ce am încercat să exprim și prin celelalte răspunsuri, anume că arhitectura reflectă societatea și economia, statul și mediul privat, deopotrivă. Ea nu este și nu poate fi altfel decât acestea. Arhitectura este o rezultantă bazată pe o cultură generală și o tradiție creată și menținută, punctată de personalități care, similar cu alte domenii, ies în evidență.

Arhitecții, poate ceva mai mult decât alte profesii ale construirii, au

intrat de câțiva ani în jocurile rețelilor de socializare, ale dezbaterilor în spațiul public și mai ales ale atitudinilor critice și uneori protestatere. Nimic rău în asta, dar nu neapărat cu impact pozitiv. Evident, o testare în mediul profesional a propunerilor legislative, o reacție la evenimentele care influențează sectorul și mai ales o critică a calității arhitecturii ar fi necesare. Problema e că nu se poate vorbi de critică profesională, aceasta nu se poate face decât de către instanțe profesionale, ceea ce nu exclude opiniile din public, mai ales dacă se așteaptă ca acesta să fie avizat. Până la critică mai este, însă, mult. Ceea ce comentez este faptul că prea mulți dintre obișnuiții comentariilor de arhitectură din mediile despre care vorbesc sun așa numiții "hateri". Prea mulți dintre ei nu rezistă la testul analizei activității lor profesionale, adică spun altceva decât reușesc să facă. Cel mai evident aspect este manifestarea concuren-

țială a unora și implicarea excesivă a vocilor neconvingătoare. Dar asta este o problemă a oricărei profesii, a timpurilor noastre și, deci, și a arhitecților. Ce am putea face? Profesioniștii din domeniul criticii trebuie să intervină atât în fazele de proiect, cât și prin evaluări post-construcție. Noi, arhitecții, ar trebui să evităm mai mult conflictele de interese și să contribuim mai mult constructiv și creativ, așa cum ne cere profesia pe care am ales-o, la definirea și evaluarea interesului public din construire. Asta pentru că interesul privat are suficientă forță să se manifeste singur, dar nu conduce la reușite decât când este suprapus interesului public.

Reporter: Vă mulțumesc!

"Cele mai deranjante sunt, din punctul meu de vedere, lucrările din spațiul public, care nu se desfășoară luând măsurile necesare pentru confortul și siguranța pietonilor, mai ales. Trebuie să menționăm aici și vecinul cu bormașina... un fenomen cunoscut de mai toți cei care trăiesc în locuințele colective".

